

Rekal - en ren framgångssaga

Rekal AB bildades som AB Bergström & Co redan år 1934. Initiativtagare var Bonde Bergström som redan under startåret lanserade det första syntetiska tvättmedlet på den europeiska marknaden. Under de första åren var verksamheten förlagd till Västervik och Stockholm men när Bergström ville expandera i slutet av 1940-talet föll valet på Gnesta. Möjligen spelade Bergströms sommarställe utanför samhället en viss roll i valet. Flytten av AB Bergström & Co till Gnesta skedde år 1950. Då startade Bergström också dotterbolaget AB Bergströms Kemiska Fabriker.

Etablering i Gnesta

Bergström tycks ha varit besluten att göra avtryck i sin nya hemkommun. När kontor och fabrikslokal skulle byggas anlätade han inte vilken arkitekt som helst för jobbet, utan engelsmannen Ralph Erskine. Vid den tidpunkten var Erskine någotsånär väletablerad som arkitekt i Sverige men hade inte arbetat med just industrilokaler i någon större utsträckning. Hans arbete åt Bergström i Gnesta blev således något av ett förstlingsverk för honom inom området. Arbetet påbörjades under år 1950 och anläggningen stod klar år 1952. Det tog mycket tid och kraft i anspråk att utföra allt såsom Erskine hade ritat det, exempelvis den fristående balkongen på kontorshuset liksom spiraltrappan till fabriksbyggnaden.

Interiört i kontorsbyggnaden satsade Bergström också på kvalitet. Förslag till inredning lämnades bl a av Nordiska Kompaniet. Bergström investerade även i konst att smycka kontoret med. Från den lokale konstnären K G Sernius beställdes flera tavlor, bl a en stor målning som idag sitter i stora hallen på övre plan i kontorsbyggnaden. Den visar delar av anläggningen med spraytorn, produktprocesser och flera erskine-detalyer liksom bilder på kundgrupper och leverantörer. Tidigare fanns även en Amelin-målning som Bergström köpt in.

Ny teknik

Under det sena 1940-talet hade Bergström besökt USA. Där blev han inspirerad av den nya teknik som användes inom tvättmedelstillverkningen. Med sig till Sverige tog han dessa nya tankar och idéer. När han så fick chansen att bygga upp sin nya fabrik i Gnesta omsatte han idéerna i praktiken genom skapandet av Sveriges första spraytorn för tillverkning av tvättmedel. Erskines fabriksbyggnad anpassades således efter detta torn som utgjorde själva kärnan i verksamheten och som med sina ca 6-7 meter i diameter löpte genom hela fabriken. Tornet i sig alstrade så mycket energi att det kunde användas som värmekälla för hela huset. I och med byggandet av spraytornet blev Bergström först i Sverige med att producera modernt tvättmedel som inte var baserat på såpa. Strax därefter byggdes ytterligare ett spraytorn vid Sunlight i Nyköping liksom senare ett tredje vid en av Tend/KFs anläggningar. Dessa torn var under flera decennier de enda i sitt slag i Sverige. Spraytornet var i drift fram till 1980-talet men på den stora bränsleförbrukningen (det gick åt upp till 1200 liter olja/timme när anläggningen var igång) blev det en i längden alltför dyrbar tillverkning när energikrisen slog till.

Det var vid anläggningen i Gnesta som Bergström år 1951 tillverkade sin första tvål som gick under namnet Aisa. I början av 1950-talet lyckades Bergström också få till ett avtal med Colgate Palmolive för tillverkning av AJAX tvättpulver i Sverige, en tillverkning där spraytornet spelade en avgörande roll.

Under 1960-talet skedde en produktförnyelse vid företaget. En viktig del i förnyelsen var införandet av nya produktnamn på svengelska men med fonetisk stavning. Nu lanserades t ex Najs, Pjor och Fajt. Varumärket Fajt såldes bl a till försvaret där det användes för tvätt av händer och tält. Andra märken som tillverkades var Klimax och Zorba. Bergström arbetade även mycket mot mejerierna och hade bl a ett viktigt samarbete med MC (Mjölcentralen) som gav honom möjlighet att via MC sälja rengöringsmedel till deras kunder.

Nya tider stundade

Under 1970-talet började Bergström själv bli till åren kommen. Dock fanns intresse från olika håll för att föra hans företag vidare. Inom Astra-koncernen var t ex frågan om ett köp uppe på högsta ledningsnivå under år 1972. En undersökning av Bergströms företag hade då gjorts och vd:n för Astra-koncernens industridivision, Bill Ericsson, lobbade för förslaget, som dock avslogs av styrelsen.

Ericsson släppte emellertid inte tanken på ett köp av Bergströms företag. Tillsammans med sin bror Bo-Åke Ericsson och Anders Brucefors (också han med ett förflutet inom Astra) bildade han Svea-Nordic Gruppen AB, som under år 1974 startade förhandlingar med Bergström om uppköp av hans företag. Det blev en tämligen lång och omständlig uppköpsprocess. Slutligen kunde kontraktet skrivas under på Hotel Savoy i Malmö i december 1974.

Bonde Bergström gick ur tiden 1981.

Rekal AB

I och med Svea-Nordic Gruppens uppköp av Bergströms företag inträdde en ny tid för verksamheten. Under 1980-talet skedde flera företagsköp som så småningom ledde fram till bildandet av AB Rekalion i december 1986, som under år 1988 blev Rekal AB.

Strax efter Svea-Nordic Gruppens köp av företaget kom Gösta Johansson åter in i firman som anställd år 1976. Han låg sedan bakom nyutveckling av en rad produkter. Under decenniet tog företaget bl a fram ett tvättmedel endast baserat på inhemska råvaror (av största vikt i en krigssituation). Man utövade även tillsyn över 500 ton beredskapslager av tvål till försvaret. Dessa skulle kontrolleras och bytas ut kontinuerligt med 50 ton om året. Företaget var krigsindustriklassat, vilket medförde att vissa av de anställda var undantagna från krigstjänstgöring för att istället kunna hålla tillverkningen igång.

Under 1980-talet gick man från storförpackningar till kompaktförpackningar. Samma mängd men mindre förpackningar kunde då erbjudas kunden.

Och vad hände sedan?

Numera har Rekal AB flyttat själva tillverkningen från området. Nya lokaler står snart redo i f d Televerkets byggnader i Gnesta. Däremot finns den Erskine-ritade kontorsbyggnaden kvar i företagets ägo, där ledning och administration ännu sitter. Nyligen beviljades medel från Länsstyrelsen Södermanland för renovering av exteriören på kontorshuset.

Bergströms livsverk lever vidare, inte minst i folkmun där anläggningen fortfarande kallas Tvålfabriken.